

ราคาอาหาร และ “ม้าขาว”

วรากรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ราคาอาหารที่พุ่งขึ้นสูงทั่วโลกรวมทั้งเอเชียและบ้านเราในปัจจุบัน และทาง
โน้มที่ดูจะเพิ่มขึ้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นเรื่องน่ากังวลนอกเหนือจากปัญหาสังคมและ
ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น การขาดแคลนน้ำ ที่ดินเพาะปลูก อุณหภูมิผันผวน
 ฯลฯ

รายงานธนาคารโลกล่าสุด “Food Price Watch to March 2011” ระบุว่า
ราคาอาหารเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงขึ้นกว่าปีที่แล้วร้อยละ 36 หากราคาดังกล่าวสูงขึ้นอีกร้อยละ
10 จะผลักดันประชาชนอีก 10 ล้านคนลงไปอยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน (วัดหยาบ ๆ ว่ามีรายได้
ต่ำกว่า 1.25 เหรียญสหรัฐ หรือ 40 บาทต่อวัน) และถ้าราคาสูงขึ้นร้อยละ 30 แทนที่จะเป็น
ร้อยละ 10 จะทำให้มีคนยากจนเพิ่มอีก 34 ล้านคน

ความเห็นนี้ตรงกับรายงานของ UN / ADB (Asian Development Bank) /
และ IMF ในเรื่องราคาอาหารกับความยากจน กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารมี
ผลกระทบอย่างสำคัญต่อคนยากจน โดยทั่วไปเมื่อราคาอาหารสูงขึ้น ในขณะที่รายได้
เท่าเดิมก็จะทำให้ซื้ออาหารได้ปริมาณน้อยลงอยู่แล้ว แต่สำหรับคนยากจนที่มีรายได้ต่ำมากนั้น
ส่วนใหญ่ของรายได้หมดไปกับการใช้จ่ายในเรื่องอาหารเพราะเป็นเรื่องสำคัญของการมีชีวิตรอดจึง
ถูกกระทบมากเป็นพิเศษ

ตัวเลขของธนาคารโลกระบุว่ามีคนยากจนสุดอยู่ในโลกประมาณ 1,200 ล้านคน
ตั้งแต่มีถุนายน 2010 การสูงขึ้นของราคาอาหารทำให้มีคนยากจนสุดเพิ่มขึ้นอีก 44 ล้านคน

เมื่อหันมาดูภูมิภาคเอเชีย รายงานของ ADB ระบุว่าราคาอาหารเพิ่มขึ้นเฉลี่ย
ในหลายประเทศเอเชียในปีนี้อยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 และมีทางโน้มที่จะสูงขึ้นอีก ทั้งนี้
เนื่องจากราคาน้ำมันโลกที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ปริมาณอาหารในโลกที่ผลิตได้น้อยลงเนื่องจาก

อากาศวิปริตในบางประเทศที่เป็นแหล่งผลิตใหญ่ เช่น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา ฯลฯ และมาตรการควบคุมการส่งออกอาหารของหลายประเทศ

ไม่ใช่เพียงแต่การเพิ่มขึ้นของราคาอาหารเป็นเรื่องหนักใจของภูมิภาคเท่านั้น สถานะการเพิ่มขึ้นของราคาโดยทั่วไป (สถานะเงินเฟ้อ) ก็เป็นเรื่องที่ประเทศใหญ่ในเอเชียให้ความสนใจ การควบคุมการใช้จ่ายของรัฐพร้อมกับปรับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเป็นมาตรการที่ถูกนำมาใช้กันทั่วหน้า

จีน อินเดียเซีย และเกาหลีใต้ ยอมให้ค่าเงินแข็งขึ้นอย่างจงใจเพื่อให้ราคาอาหารที่นำเข้าไม่มีราคาท้องถิ่นสูงเท่ากับกรณีที่ค่าเงินอ่อน การควบคุมราคาอาหารนำเข้าในระดับหนึ่งจะมีส่วนช่วยให้อัตราเงินเฟ้อไม่เลวร้ายลง

ตัวอย่างเช่น ถ้าค่าเงินวอนของเกาหลีใต้เป็น 1 เหรียญสหรัฐ = 1,100 วอน อาหารนำเข้าราคา 1 เหรียญก็จะมีราคาประมาณ 1,100 วอน แต่ถ้าค่าเงินเพิ่มขึ้นเป็น 1 เหรียญ = 900 วอน อาหารนำเข้า 1 เหรียญก็จะมีราคาท้องถิ่นประมาณ 900 วอนเท่านั้น

เหตุผลที่ราคาอาหารจะสูงขึ้นในระยะปานกลางคือไม่เกิน 25 ปี (ระยะยาวจะเป็นอย่างไรนั้นพูดได้ยาก John Maynard Keynes นักเศรษฐศาสตร์เอกของโลกเคยตอบคนที่ถามว่าระยะยาวจะเป็นอย่างไรนั้นว่า in the long run, we are dead) เห็นได้ไม่ยากทั้งนี้เนื่องจาก (ก) ประชากรของโลกจาก 7 พันล้านคนในปัจจุบัน จะเพิ่มขึ้นเป็น 9 พันล้านคนในปี 2035 หรือประมาณ 15 ปีจากปัจจุบัน ซึ่งทำให้ความต้องการใช้พลังงานโดยรวมเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 35 โดยยังจะต้องพึ่งพิงน้ำมัน/ ก๊าซ/ และถ่านหินต่อไป (ปัจจุบันโลกพึ่งพาในสัดส่วนร้อยละ 80 ของการใช้พลังงานทั้งหมด ถึงแม้ว่าจะพยายามใช้พลังงานทดแทนอื่นกันมากเท่าใดก็ตาม) ท่ามกลางปริมาณที่มีจำกัด ราคาจึงมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(ข) ปัจจุบันประชากรโลก 7 พันล้านคน โดยเฉลี่ยมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3 เดือนทุก ๆ ปี และจะเพิ่มสูงขึ้นอีกในทศวรรษหน้าอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการแพทย์ ความกินดีอยู่ดี และความรู้ในเรื่องการรักษาสุขภาพ การมีอายุยืนขึ้นก็จะบริโภคอาหารมากขึ้นเป็นธรรมดา (ลองจินตนาการดูว่าคนหนึ่งคนในชีวิตที่ยืนยาว 60-70 ปี บริโภคอาหารประมาณ 65,000-76,000 มื้อนั้น หมดเปลืองอาหารไปมากเพียงใด)

ใน 15-20 ปีข้างหน้า เชื่อว่าประชากร 9,000 ล้านคน จะมีความต้องการอาหารเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 50 ของระดับปัจจุบัน การมีอาหารเพียงพอผ่านความรู้ในเรื่องการเกษตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการอยู่รอดของแต่ละสังคม

ความสำคัญที่ให้แก่การเกษตรและน้ำตลอดเวลากว่า 60 ปีที่ผ่านมาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นหลักฐานสำคัญสนับสนุนการเทิดทูนพระปรีชาญาณและพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์

สำหรับบ้านเรานั้นในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยาง ผลไม้ ฯลฯ มีราคาสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดซึ่งนับว่าเป็นผลดีแก่เกษตรกร แต่ก็ทำให้ราคาอาหารและค่าครองชีพสำหรับคนทั่วประเทศโดยเฉพาะคนที่อยู่อาศัยในเมืองและรับค่าจ้างสูงขึ้น ประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ก็คือราคาของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะอาหารหรือค่าจ้าง หรือสิ่งอื่น ๆ ก็สูงขึ้นทั้งนั้นเมื่อเวลาผ่านไปในทุกสังคม คำถามก็คือจะทำอย่างไรให้สมาชิกของสังคมมีรายได้ที่แท้จริงสูงขึ้นข้ามเวลา กล่าวคือถึงแม้ราคาจะเพิ่มขึ้น แต่รายได้ก็เพิ่มสูงขึ้นเร็วกว่า

คำถามนี้ผู้อาสาจะมาเป็นนายกรัฐมนตรีของไทยทุกคนต้องมีคำตอบที่ชัดเจน เพราะเป็นประเด็นใหญ่ที่สังคมของเรากำลังจะเผชิญหน้า

สำหรับผู้สมัครคนอื่น ๆ เราก็เคยได้ยินคำตอบกันมาพอสมควรแล้ว เหลือแต่คุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผู้เป็น “นารีขี้ม้าขาว” ของพลเอกพอลสก ปินมณี เท่านั้น ต้องตอบคำถามนี้ให้ได้ที่น่าเชื่อถือ

ถึงแม้พวกเราจะไม่เคยมีโอกาสดูเห็นขี้ม้าธรรมดา แต่เมื่ออาสาเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วก็ต้องบอกพวกเราได้ว่าการจะ “ขี้ม้าขาว” นั้นท่านจะซื้ออย่างไร
